

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 11. sjednici, održanoj dana 12.01.2024. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Informacija o stanju u oblasti raseljenih lica i povratnika na području Zeničko-dobojskog kantona, za 2023. godinu.

II.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

PREMIJER

Nezir Pivić

Broj: 02-_____ /24

Datum, 12.01.2024. godine

Z e n i c a

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,

1x a/a.

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON
MINISTARSTVO ZA RAD,
SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
ZENICA - DOBOJ CANTON
MINISTRY OF LABOR, SOCIAL AFFAIRS,
THE DISPLACED & REFUGES

I N F O R M A C I J A
o stanju u oblasti raseljenih lica i povratnika
na području Zeničko-dobojskog kantona

Zenica, decembar 2023. godine

S A D R Ź A J

1.	UVOD	STR. 3
2.	PRAVNO UREĐENJE STATUSA RASLJENIH LICA I POVRATNIKA	STR.3
3.	BROJČANI POKAZATELJI I NAČIN SMJEŠTAJA RASELJENIH LICA	STR. 4
3.1.	BROJ RASELJENIH LICA U 2023. GODINI	STR. 4
	NAČIN SMJEŠTAJA RASELJENIH LICA I POVRATNIKA	STR. 4
3.2.		
4.	POVRATAK RASELJENIH LICA NA PODRUČJE KANTONA	STR. 6
5.	PROJEKTI OBNOVE STAMBENOG FONDA I ODRŽIVOG POVRATKA	STR. 6
5.1.	PROJEKTI POTPORE POVRATKU MINISTARSTVA ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE	STR: 6
6.	OSTALE POMOĆI RASELJENIM LICIMA	STR. 9
7.	ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	STR. 9

1. UVOD

Programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu predviđeno je razmatranje Informacije o stanju u oblasti raseljenih lica i povratnika na području Zeničko-dobojskog kantona.

Procesa povratka se treba sagledavati sa aspekta socijalnih kategorija budući da je najveći broj raseljenih lica koja se još uvijek nisu vratila u prijeratna mjesta stanovanja socijalna kategorija, lica bez primanja ili lica na rubu egzistencije. Poseban problem su raseljena lica koja prije rata nisu imala imovinu, odnosno lica čiji je status revidiran na temelju zaštite ljudskih prava, humanitarnih i drugih razloga (žrtve nasilja, traume i zlostavljanja i sl.) kao i porodice kod kojih ne postoji mogućnost rekonstrukcije prijeratnih stambenih jedinica.

Većina raseljenih lica koja su evidentirana na području Kantona pripadaju posebno ranjivim kategorijama stanovništva kao što su: tjelesno i mentalno onesposobljena lica, hronični bolesnici, porodice sa jednim roditeljem, djeca bez roditelja, starija lica bez sredstava za život i ostala lica koja imaju objektivne razloge zbog kojih se ne vraćaju u prijeratna mjesta življenja.

S obzirom na specifičnost ovih kategorija potrebno je na senzibiliziran način pristupiti iznalaženju trajnih rješenja bilo izgradnjom zgrada za socijalno-neprofitno stanovanje, ili kroz smještaj u ustanove specijalne namjene. S tim u vezi potrebno je angažovati sve relevantne institucije na rješavanju pitanja zdravstvene zaštite, obrazovanja, socijalne zaštite, a naročito obezbjeđivanja pretpostavki za zapošljavanje i samozapošljavanje povratnika.

U Informaciji su dati pokazatelji koji se odnose na strukturu raseljenih lica na području Zeničko-dobojskog kantona, alternativno stambeno zbrinjavanje te osvrt na realizovane projekte stambenog zbrinjavanja raseljenih lica i osvrt na infrastrukturne projekte u povratničkim zajednicama.

2. PRAVNO UREĐENJE STATUSA RASELJENIH LICA I POVRATNIKA

Zaštita i socijalno statusni položaj raseljenih lica, propisani su federalnim i kantonalnim zakonima. Zakonom o raseljenim licima i povratnicima („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06, 10/08 i 10/11) raseljenim licima i povratnicima privremeno se osiguravaju sljedeća prava:

- pomoć u nužnoj opravci vlastitih kuća ili stanova;
- pomoć u korištenju kredita ili donacija za otpočinjanje poslova u pogledu stvaranja prihoda za sebe i svoju porodicu;
- privremeni smještaj;
- neophodna ishrana;
- socijalna adaptacija i psihološka podrška;
- zdravstvena zaštita;
- obrazovanje djece i omladine;
- podmirenje drugih nužnih životnih potreba.

Prema odredbama naprijed citiranog Zakona prioritet je ostvarivanje prava na obnovu stambenog fonda i privremeni smještaj.

Raseljena lica i povratnici na području Zeničko-dobojskog kantona ostvaruju osnovna socijalna prava, shodno odredbama Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11,3/15 i

2/16) jednako kao i svi građani, odnosno, domicilno stanovništvo Zeničko-dobojskog kantona.

3. BROJČANI POKAZATELJI I NAČIN SMJEŠTAJA RASELJENIH LICA

U 12 (dvanaest) gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona, prema podacima općinskih/gradskih službi nadležnih za raseljena lica i izbjeglice, trenutno je evidentirano 535 porodica, odnosno 1429 raseljenih lica.

3.1. BROJ RASELJENIH LICA U 2022 GODINI

Posljednja reregistracija raseljenih lica izvršena je u periodu od 15. decembra 2004. godine do 31. marta 2005. godine, kada je registrirano 20210 lica. Dio raseljenih lica se vratio u prijeratno prebivalište bez odjave kod nadležne općinske službe, dijelu raseljenih lica je pravosnažnim rješenjima ukinut status raseljenog lica zbog stvaranja uvjeta za povratak obnovom stambenih objekata, vlastitim izborom mjesta življenja ili zbog smrti.

Prema evidencijama koje se vode u gradovima/općinama na području Kantona zbrinuto je 1429 raseljenih lica odnosno 535 porodice. Po modelu „plaćanja stanarine” zbrinuto je 5 porodica.

U tabeli 1. dat je pregled brojčanog stanja raseljenih lica zaključno sa oktobrom 2023. godine.

Tabela 1.

R.br.	Općina	Broj ras. Lica	Broj ras. porodica	Br.porodica u alternativnom smještaju	Broj porodica u kolekt. smještaju
1.	Breza	33	17	1	0
2.	Doboj Jug	26	10	0	0
3.	Kakanj	151	59	0	0
4.	Maglaj	110	40	0	0
5.	Olovo	109	39	0	0
6.	Tešanj	212	59	0	0
7.	Usora	0	0	0	0
8.	Vareš	11	10	0	0
9.	Visoko	210	83	3	0
10.	Zavidovići	304	103	0	0
11.	Zenica	186	93	0	0
12.	Žepče	77	22	0	0
UKUPNO		1429	535	4	0

3.2. NAČIN SMJEŠTAJA RASELJENIH LICA I POV RATNIKA

Raseljena lica i povratnici na području Kantona smješteni su na različite načine. Dio raseljenih lica smješten je u alternativnom smještaju po modelu “plaćanje stanarine”, dio u zgradama Radakovo i Crkvice u Zenici, a ostali su smješteni privatno, kod rođaka, prijatelja i sl.

Povratnici na područje Zeničko-dobojskog kantona vratili su se u stambene objekte obnovljene ili vlastitim sredstvima ili putem različitih donacija, stanuju u privatnom smještaju za

koji sami plaćaju stanarinu, ili su kod rođaka, prijatelja i slično dok im se ne obezbijede uvjeti da kroz donacije obnove svoje prijeratne stambene jedinice.

3.2.1. Pravo na privremeni smještaj po modelu plaćanja stanarine

Od 2001. godine raseljenim licima, kojima je priznato pravo na privremeni smještaj i koji ostvaruju primanja ispod zakonski određenog cenzusa mjesečnih primanja, odobrava se alternativni smještaj po modelu "plaćanje stanarine". Članom 13. i članom 15. Zakona o raseljenim licima i povratnicima Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06, 10/08 i 10/11) propisan je način ostvarivanja prava na privremeni smještaj raseljenih lica „plaćanjem stanarine“ i visine iznosa mjesečnih stanarina u zavisnosti od broja članova domaćinstva.

Po ovom osnovu stambenog zbrinjavanja zbrinuto je 5 porodica. Za ovu namjenu do kraja 2023. godine bit će utrošena sredstva u iznosu od cca 4.500,00 KM.

U krajem 2022. i početkom 2023. godine završena je zgrada za socijalno-neprofitno stanovanje, na području grada Zavidovića, čiji su stanari raseljena lica, koja su bila korisnici alternativnog smještaja, po modelu plaćanja stanarine.

Rješavanje ovakvih i sličnih slučajeva omogućeno je putem realizacije Projekta UNHCR, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, Federalnog ministarstva raseljenih osoba i kantonalnih ministarstava "Zatvaranje kolektivnih centara kroz omogućavanje javnih stambenih rješenja-CEB II" čiji je cilj iznalaženje odgovarajućih rješenja za trajno stambeno zbrinjavanje potencijalnih korisnika, a posebno ranjivih kategorija raseljenih lica.

Od 2005. godine dio najranjivijih raseljenih lica, lica starije životne dobi i bez porodičnog staranja, lica sa invaliditetom i drugim zdravstvenim teškoćama, stambeno je zbrinuto u dva stambena objekta u Zenici. U ovim namjenski izgrađenim zgradama za smještaj starih i iznemoglih raseljenih lica "Radakovo" i "Crkvice" smješteno je 39 porodica kojima se u ovisnosti od materijalnih prilika plaćaju režijski troškovi.

Stanovi u obje zgrade su funkcionalno namješteni potrebnim pokućanstvom. Plaćanje režijskih troškova u ova dva objekta definirano je kriterijima prema kojima su korisnici razvrstani u četiri grupe, u zavisnosti od visine primanja. Prva grupa korisnika, lica u stanju socijalne potrebe, bez primanja, su u potpunosti oslobođena plaćanja režijskih troškova. Druga i treća grupa djelimično učestvuje u snošenju režijskih troškova, a četvrta grupa u cijelosti snosi režijske troškove.

U objektima „Radakovo“ i „Crkvice“ a sa ciljem stvaranja humanijih uslova za stanovanje starih i iznemoglih raseljenih osoba, finansira se projekat „Mobilna kućna njege i pomoć u kući za stara i iznemogla lica“ s ciljem organizacije unutrašnjeg života, nadzora nad održavanjem zgrada, regulisanja režijskih troškova i drugih bitnih poslova od važnosti za kvalitet i standard života stanara, a implemetator projekta je JU „Penzionerski dom sa stacionarom Zeničko-dobojskog kantona“. Za navedeni projekat ovo ministarstvo će do kraja 2023. godine izdvojiti 60.000,00 KM.

Za raseljena lica smještena u ovim zgradama obezbjeđuje se dostava toplog obroka putem Javne kuhinje.

Na ime režijskih troškova u ova dva objekta do oktobra 2023. godine iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona isplaćeno je cca 46.000,00 KM, a do kraja budžetske godine bit će isplaćeno cca 50.000,00 KM

U 2023. godini Ministarstvo je nastavilo pružati pomoć za porodice koje su usljed prirodne nesreće izmještene iz svojih domova (poplave i klizišta) kroz plaćanje stanarine dok im se ne saniraju ili izgrade novi stambeni objekti. Važno je napomenuti da se svaka tri mjeseca, donošenjem novog rješenja, utvrđuje opravdanost nastavka korištenja prava. Pravo na ovu pomoć ostvaruju još dvije porodice, a utrošena su sredstva u iznosu 2.790,00 KM.

4. POVRATAK RASELJENIH LICA NA PODRUČJE KANTONA

Tačan broj povratnika na područje Kantona nije moguće utvrditi s obzirom da povratnici nemaju zakonsku obavezu prijavljivanja povratka. Povratnici se prijavljuju u općinama povratka samo u slučajevima kada traže ostvarenje nekog od prava koja proizilaze iz statusa povratnika a koja su definirana Zakonom o raseljenim licima i povratnicima („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06, 10/08 i 10/11). Važno je naglasiti da je u svim općinama okončana provedba imovinskih zakona.

5. PROJEKTI OBNOVE STAMBENOG FONDA I ODRŽIVOG POVRATKA

Jedno od osnovnih prava raseljenih lica utvrđeno Zakonom o raseljenim licima i povratnicima („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06,10/08 i 10/11) je pravo na pomoć u nužnoj opravci vlastitih kuća ili stanova za trajni povratak na prijeratno prebivalište.

Stalan je problem pomoći u povratku raseljenim licima osiguranjem obnove stambenog fonda u slučajevima kada projekti obnove ne mogu biti realizirani zbog miniranog područja, nemogućnosti transporta građevinskog materijala do lokaliteta gradnje zbog devastiranih putnih komunikacija, devastiranosti infrastrukturne mreže-voda, električna energija, kanalizacija i sl.

Poseban problem predstavlja način trajnog rješavanja smještaja lica čiji je status revidiran na temelju zaštite ljudskih prava, humanitarnih i drugih razloga (žrtve nasilja, traume i zlostavljanja) kao i za invalidna lica, hronične bolesnike, porodice sa jednim roditeljem, stara i iznemogla lica bez sredstava za život, lica bez imovine i ostalih koji imaju razlog zbog kojeg ne žele da se vrate zbog nemogućnosti rekonstrukcije prijeratnih stambenih jedinica te lica koja imaju objektivne razloge zbog kojih se ne vraćaju. Zbog navedenog, Ministarstvo je izradilo Zakon o socijalno neprofitnom stanovanju Zeničko-dobojskog kantona koji je Skupština Zeničko-dobojskog kantona donijela 2013. godine. Donošenjem ovog zakona omogućena je implementacija projekata Vijeća Evrope, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice i Federalnog Ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica-“Regionalni stambeni projekat-RSP” i “Zatvaranje kolektivnih centara kroz omogućavanje javnih stambenih rješenja-CEB II”.

U skladu sa odredbama navedenog zakona, a s ciljem zaštite ranjivih kategorija raseljenih lica, Ministarstvo je u saradnji sa gradovima i općinama izradilo Odluku o kriterijima i postupku ostvarivanja prava na subvencioniranje zakupnine u ovim stanovima kojom su definirani korisnici i procenat sredstava koja se obezbjeđuju u Budžetu Zeničko-dobojskog kantona i gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona. Vlada je donijela predloženu Odluku u aprilu 2018. godine. Za korisnike koji su definirani ovom Odlukom Ministarstvo plaća 60% a gradovi/općine 40% visine zakupnine.

U toku 2023. godine pravo na subvenciju troškova stanovanja ostvarilo je 102 porodice, za koje je iz Budžeta kantona do oktobra 2023. godine, utrošeno cca 10.000,00 KM.

5.1. PROJEKTI POTPORE POVRATKU MINISTARSTVA ZA RAD, SOCIJALNU POLITIKU I IZBJEGLICE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA

Ministarstvo je u toku 2023. godine u skladu sa Zakonom o raseljenim licima i povratnicima („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06,10/08 i 10/11) i Pravilnika o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka za odabir korisnika projekata obnove infrastrukture i stambenih objekata raseljenih lica i povratnika na području Zeničko-dobojskog kantona i mjestima povratka raseljenih lica koja su imala status raseljenog lica na području Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“ broj 8/22) i

Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o utvrđivanju uslova, kriterija i postupka za odabir korisnika projekata obnove infrastrukture i stambenih objekata raseljenih lica i povratnika na području Zeničko-dobojskog kantona i mjestima povratka raseljenih lica koja su imala status raseljenog lica na području Zeničko-dobojskog kantona, broj: 09-02-3120-1/22 od 21.10.2022. godine, učestvovalo u finansiranju i sufinansiranju infrastrukturnih projekata za obnovu, u saradnji sa općinama/gradovima, povratničkim mjesnim zajednicama, udruženjima kao i sa vjerskim zajednicama, s ciljem potpore održivom povratku i ekonomskom osnaženju povratničkih zajednica i pojedinaca. Iz Budžeta kantona za 2023. godinu, za ovu namjenu, utrošeno je 698.278,48 KM.

Projekti koji su sufinansirani sredstvima iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2023 godinu, u saradnji sa općinama/gradovima, povratničkim mjesnim zajednicama, udruženjima i vjerskim zajednicama, su:

r/b	Naziv projekta	Iznos
1.	Općina Breza, sufinansiranje sanacije dijela javne rasvjete na području općine Breza.	35.000,00
2.	Općina Usora-Ularice, sufinansiranje za asfaltiranja puta	60.000,00
3.	Grad Zenica, sufinansiranje projekta rekonstrukcija ambulante porodične medicine u dogradnja lifta u MZ Lokvine	90.000,00
4.	MZ Opšenič, sufinansiranje projekta izgradnje dječijeg igrališta	36.615,18
5.	MZ Vozuća, sufinansiranje projekta rekonstrukcije makadamskog puta u selu Crnjevo	58.537,60
6.	MZ Jeleči-Filipovići, sufinansiranje projekta rekonstrukcija postojećeg makadamskog puta kroz Jeleče	69.266,05
7.	MZ Stipović, sufinansiranje „Projekat javne rasvjete“	20.000,00
8.	MZ Kopice Maglaj, sufinansiranje projekta izgradnje društvenog doma u MZ Kopice	18.546,00
9.	Župa Srce Isusovo Zenica, sufinansiranje projekta adaptacija crkve	33.387,15
10.	MZ Novi Šeher, sufinansiranje projekta adaptacije društvenog doma	50.000,00
11.	MZ Žabljak, sufinansiranje projekta sanacije rasvjete	23.535,00
12.	MZ Radojičići, sufinansiranje projekta izgradnja javne rasvjete	
13.	Općina Olovo, sufinansiranje projekta izgradnja javne rasvjete za naselja Prgoševo i dr.	45.000,00
14.	MZ Kovači, Nabavka i ugradnja betona za sanaciju puta u naselju Brijeg – MZ Kovači	25.000,00
15.	Općina Maglaj, sufinansiranje projekta izgradnja lokalnog puta Tujnica	25.000,00
16.	Općina Vareš, sufinansiranje projekta rekonstrukcija puta za naselje Donja Vijaka	50.000,00

17.	Grad Visoko, sufinansiranje projekta sanacija i asfaltiranje lokalnog puta Čifluk – Gornja Bioča	23.391,50
	UKUPNO	698.278,48

Pomoći pojedincima koje su finansirane iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona u 2023. godini, s ciljem stvaranja minimalni stambenih uslova, podsticaja i održivosti povtarka na području Zeničko-dobojskog kantona i van područja Zeničko-dobojskog kantona, su:

r/b	Ime i prezime	Iznos
1.	Jamaković Šefik	2.687,00
2.	Talić Ismet	12.973,82
3.	Adis Osmanbegović	8.500,00
4.	Zora Ignjatović	9.000,00
5.	Midhat Delahmetović	7.324,90
6.	Behulović Mehmed	6.542,00
7.	Berisalić Đemila	6.811,00
8.	Begunić Alen	20.000,00
9.	Artuković Muharem	5.523,80
	U K U P N O	79.362,52

6. OSTALE POMOĆI ZA RASELJENA LICA I POVRATNIKE

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je na osnovu Zakonom o raseljenim licima i povratnicima („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/06,10/08 i 10/11) i Pravilnika o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć za raseljena lica i povratnike u Zeničko-dobojskom kantonu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/22), odobrilo jednokratne novčane pomći za 40 raseljenih lica, za što je u toku 2023. godine, utrošeno cca 11.000,00 KM iz Budžeta kantona.

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Sagledavajući problematiku raseljenih lica kojima su još uvijek neriješeni egzistencijalni problemi, potrebno je na senzibiliziran način pristupiti iznalaženju trajnih rješenja, bilo izgradnjom zgrada za socijalno-neprofitno stanovanje, ili kroz smještaj u socijalno-zdravstvene ustanove. Donošenjem Zakona o socijalno-neprofitnom stanovanju Zeničko-dobojskog kantona omogućena je realizacija projekata Vijeća Evrope, Ministarstva za ljudska pava i izbjeglice i Federalnog Ministarstva raseljenih osoba i izbjeglica-“Regionalni stambeni projekat-RSP” i “Zatvaranje kolektivnih centara kroz omogućavanje javnih stambenih rješenja-CEB II”.

U narednom periodu izgradnja stanova za socijalno-neprofitno stanovanje treba biti model zbrinjavanja posebno ranjivih kategorija raseljenih lica i povratnika.

U narednom periodu potrebno je:

- Nastaviti aktivnosti zajedno sa Federalnim ministarstvom raseljenih osoba i izbjeglica te

gradovima/općinama Kantona, na provođenju konkretnih projekata obnove stambenog fonda, podsticaju i održivosti povratka obnovom infrastrukture i ekonomskim osnaženjem povratničkih zajednica.

- Nastaviti saradnju sa nevladinim organizacijama na realizaciji zajedničkih projekata obnove stambenog fonda, sa posebnim akcentom na zbrinjavanje ranjivih kategorija raseljenih lica, uključivanjem nevladinih organizacija kod izrade projekata i monitoringa, s ciljem stvaranja kvalitetnijeg življenja i reintegracije povratnika u lokalne zajednice, a što je jedan od načina zadržavanja pažnje međunarodnih donatora prema Bosni i Hercegovini.

Zenica, decembar 2023. godine

Ministarstvo za rad,
socijalnu politiku i izbjeglice

Obradivač akta

MINISTAR

Adisa Jerković

Antonio Šimunović